

MARIUS BRILLO har boet sin lejlighed i Beringsgade 1 b i over 50 år, og nu kender han både den og gadens lyde fra tidlig morgen til sen aften. Han ved, hvor hvert eneste møbel står, og alene det er nok til, at han ikke nogensinde vil flytte fra denne lejlighed. Marius Brillo, som morgen fylder 85 år, ser ikke så godt mere. Han kom til skade med det ene Øje på sin arbejdsplads for mange år siden, og efterhånden forsvandt synet helt på dette ene øje. Siden er synet også aftaget på det andet øje, så han ikke er i stand til at læse noget, og derfor er det en simpel nødvendighed for ham at blive netop i denne lejlighed, som han kender ud og ind.

I regelen sidder han ved stolen foran sydvinduet og lytter til radioen. Den er hans eneste adspredelse, mens datteren er på arbejde. Siden hans hustru for et par år siden døde, har han og datteren, Olga Brillo, været alene, og det betyder, at Marius Brillo det meste af dagen må slå tiden ihjel alene.

— Og det kan godt knibe men at få tiden til at gå, siger Marius Brillo, da vi besøger ham. Radioen gik for højeste tryk, da vi kom — det er nemlig heller ikke så godt med hørelsen, og det kneb lidt med at høre dørklokken.

— Men heldigvis har jeg radioen. Uden den kunne jeg ikke leve. Der har været tider, hvor jeg har fortvivlet over ikke at kunne se. Jeg har altid godt kunnet lide at følge med i, hvad der skete i byen, men det er jo næsten umuligt nu, da jeg ikke en gang kan læse avisen og ikke kan gå en tur ud i byen. Men så læser min datter højt for mig af bladet, og hveranden lørdag får jeg besøg af to gamle arbejdskammerater nede fra Bastian. De kommer kl. 10,40, når arbejdet er forbi, og så får vi et glas vin og sidder og sludrer om alt det, der er sket siden sidst. Kl. 12 går de hjem, men i dag bliver de jo nok en ekstra halv time på grund af fødselsdagen. Disse besøg kunne jeg simpelthen ikke undvære.

— Savner De da arbejdspladsen?

— Det kan jeg egentlig ikke sige. Jeg lagde op for en halv snes år siden, da synet svigtede, og jeg var egentlig glad for at kunne gå rundt i byen og leve livet — hvile ud. Jeg havde under arbejdet fået et stykke af et bor op i øjet, og jeg nøjedes med at gå til vor hus-

Marius Brillo.

Det hjalp ikke, og heller ikke de fortsatte behandlinger gav resultat. Til sidst blev jeg klar over, at jeg vist hellere måtte konsultere øjenlæge Høeg. Han fortalte mig, at jeg havde fået grøn stær. Jeg fik ikke en gang erstatning af ulykkesforsikringen ...

DANMARKS ENESTE CYKLE-FABRIK LÅ I HORSSENS

— Og nu er der så kun minderne tilbage?

— Ja, og dem kan man naturligvis også delvis leve på. Jeg har egentlig oplevet meget interessant i de mange år, jeg stod ved drejbænken eller arbejdede i maskinværkstedet. Jeg var f. eks. med til at lave den første cykle, der blev fremstillet i Horsens. Begivenheden fandt sted hos Stallknecht, og det var sønnen, der havde lavet tegningerne til maskinen. Den var knap så fiks som de cykler, der laves nu, men vi var de eneste, der lavede cykler herhjemme, og der var rivende efterspørgsel, selv om de kostede den efter datidens forhold enorme sum af 300 kr. pr. stk. Værkfører Bochsens var organisatoren af arbejdet, og jeg husker tydeligt den dag, vi skulle prøvekøre den første cykle. Den havde massive gummiringe, og det blev overladt Stallknecht junior at køre den første tur nedad Søndergade. Prøvekørslen faldt ikke alt for heldig ud, for styret gik fast — det havde jo ingen kuglelejer — og Stallknecht væltede, da han nåede Hospitalsgade. Han måtte bære cyklen hjem på nakken, og så blev vi klar over, at der måtte kuglelejer i styret. Vi fremstillede mange hundrede cyk-

lavede hundredvis af cykler

Men kom aldrig selv tit at eje *en* Fødselsdagsamtale med Marius Brillo, som i morgen fylder 85

en, og produktionen af cykler gik i stå, og man helligede sig fremstillingen af symaskiner og andre ting.

— Kørte De selv på en Stallknecht-cykle?

— Nej, til trods for, at jeg har været med til at lave i hundredvis af cykler, kom jeg aldrig selv til at eje en. Det eneste, jeg har kørt på cykle, er prøvekørsler på selve fabriken. Men mange af de andre købte cykler til nedsat pris, og de, der boede længst væk, fik endda en foræret af fabrikanten.

Men vi lavede også patentproptrækkere en overgang. Det var en landbo, der oprindeligt fik ideen til en særlig proptrækker, som i et snuptag tog proppen af bajerflasken. Han bad Bochsens lave en øvekonstruktion, men Bochsens snuppede vist selv ideen og forbedrede den, hvilket gav ham en god fortjeneste, hvorimod landboen ikke fik noget ud af det.

TELEFONFABRIKEN KØBTES FOR SKORSTENENS VÆRDI

— De har også arbejdet på telefonfabriken?

— Ja, jeg begyndte på »Bastian« i 1898 og arbejdede der i 42 år. De første år havde jeg et vældigt mas med fabrikant Emil Møllers bil. der var noget af en seværdighed. Den havde nr. X 800 og var den første bil i Horsens, så det vakte opsigt, når fabrikanten rullede gennem gaden, ikke alene fordi vognen var en sjældenhed, men også fordi det næsten var et under, at den kunne køre. Emil Møller eksperimenterede med den ustandselig. Han ville have trækket ændret den ene gang efter den anden, og vi prøvede mange forskellige ting — det sidste var en friktionsskive. Når dertil kommer, at vognen var i stykker ustandselig, forstår De nok, at der var meget arbejde med den. Og det var mig, der skulle ordne den. Jeg blev udkommanderet på de utroligste tidspunkter af døgnet, men arbejdet skulle dog fortrinsvis udføres om aftenen eller om søndagen, fordi Emil Møller selv ville være med hele tiden. Senere købte han så en vogn i Tyskland. Jeg var med fabrikanten nede ved kørelæreren, Martinus Nielsen, men han sagde til fabrikanten: — De skal ikke aflægge prøve, for Dem kan jeg ikke lære noget. Og så fik

— Hvorfor kaldes telefonfabriken den dag i dag »Bastian«?

— Jeg ved det ikke, men jeg tror, ordet har nogen forbindelse med grev Frijs, som opførte en del af de nuværende bygninger. Han drev en vognstjært- og vognhjulfabrik her. Materialerne hentedes i skovene ved Boller, og af og til mødte greven op med sit firspand og overværede arbejdet. Han lod muremester A. K. Nielsen opføre den ejendommelige og smukke skorsten, som alene kostede 40.000 kr., fordi grunden var så blød, og konstruktionen derfor måtte være særlig solid. Produktionen betalte sig ikke, og greven solgte derfor det hele til Emil Møller for 40.000 kr. — hvilket skorstenen altså alene havde kostet.

— Og nu skal der vel være stor fødselsdagsfest i morgen?

— Nej, jeg nøjes med at fejre fødselsdagen i dag med mine to gamle arbejdskammerater og min datter. I morgen er jeg og Olga alene — og så skal der ryges en god cigar. Jeg har fået en halvkasse fra min bror i Amerika ...

ioff